

CHUỖI SỰ KIỆN VỀ GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP
BẰNG PHƯƠNG THỨC TRỌNG TÀI THƯƠNG MẠI

TÀI LIỆU TỌA ĐÀM

XU HƯỚNG PHÁT TRIỂN CỦA LĨNH VỰC GIẢI QUYẾT
TRANH CHẤP THAY THẾ (ADR) & TRIỂN VỌNG PHÁT TRIỂN
NGHỀ NGHIỆP TẠI VIỆT NAM & KHU VỰC

08h30 – 11h00
12/09/2025 (Thứ Sáu)

Trực tiếp tại Trường Đại học Luật Hà Nội,
số 87 Nguyễn Chí Thanh, Giảng Võ, Hà Nội

Trực tuyến trên
Nền tảng Zoom

PGS. TS. NGUYỄN BÁ BÌNH
Phó Hiệu trưởng,
Trường Đại học Luật Hà Nội

GS. TS. ĐỖ VĂN ĐẠY
Phó Viện trưởng,
Viện Nghiên cứu và Đào tạo Trọng tài
Quốc tế Việt Nam (VIART) thuộc VIAC

TS. LS. LÊ NÉT
Luật sư thành viên
Công ty Luật LNT & Cộng sự,
Trọng tài viên VIAC

ThS. VŨ ÁNH DƯƠNG
Phó Chủ tịch Thường trực
kiêm Tổng Thư ký,
Trung tâm Trọng tài
Quốc tế Việt Nam (VIAC)

LS. ĐẶNG VŨ MINH HÀ
Luật sư thành viên,
Công ty Luật TNHH Tư vấn Độc lập
(Dzungsr & Associates)

DIỄN GIẢ

NỘI DUNG

PHIÊN 01

Tổng quan về Trọng tài và các
phương thức giải quyết tranh
chấp thay thế (ADR)

PHIÊN 02

Triển vọng phát triển nghề nghiệp và hành trang
cần thiết để xây dựng và phát triển sự nghiệp trong lĩnh
vực Trọng tài và ADR tại Việt Nam và khu vực

TỌA ĐÀM

XU HƯỚNG PHÁT TRIỂN CỦA LĨNH VỰC GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP THAY THẾ (ADR) & TRIỂN VỌNG PHÁT TRIỂN NGHỀ NGHIỆP TẠI VIỆT NAM & KHU VỰC

★ GIỚI THIỆU

Khởi xướng từ năm 2019, Chuỗi sự kiện Giải quyết tranh chấp bằng phương thức Trọng tài thương mại – VAS là hoạt động thường niên do Trung tâm Trọng tài Quốc tế Việt Nam (VIAC) tổ chức nhằm tạo ra các diễn đàn trao đổi chuyên sâu, đồng thời cập nhật những xu thế mới nhất về trọng tài thương mại và các phương thức giải quyết tranh chấp thay thế (ADR). Theo đó, VAS 2025 bao gồm 03 sự kiện phối hợp cùng các cơ sở đào tạo chuyên ngành luật tổ chức, với chủ đề xuyên suốt về cập nhật xu hướng phát triển của ADR và triển vọng phát triển nghề nghiệp trong lĩnh vực ADR tại Việt Nam cũng như mở rộng ra khu vực và trên quốc tế.

Tại Việt Nam, cùng với tiến trình hội nhập kinh tế quốc tế sâu rộng và sự gia tăng nhanh chóng của các quan hệ thương mại, hoạt động giải quyết tranh chấp bằng Trọng tài và các phương thức giải quyết tranh chấp thay thế (ADR) ngày càng khẳng định vai trò quan trọng trong việc góp phần bảo đảm một môi trường kinh doanh minh bạch và hiệu quả và phù hợp với chuẩn mực quốc tế. Song hành cùng với sự phát triển này, nhu cầu về đào tạo và xây dựng đội ngũ nhân lực chất lượng cao trong lĩnh vực này ngày càng trở nên cấp thiết. Đặc biệt, nguồn nhân lực trẻ, năng động, am hiểu công nghệ và có định hướng phát triển chuyên sâu về Trọng tài và ADR đang đứng trước rất nhiều cơ hội nghề nghiệp rộng mở. Tuy nhiên, thực tế cho thấy nhiều sinh viên, học viên và cộng đồng những người hành nghề luật trẻ vẫn chưa có nhiều cơ hội tiếp cận sớm, đầy đủ thông tin cũng như được định hướng rõ ràng và chiến lược về con đường phát triển sự nghiệp trong lĩnh vực trọng tài thương mại nói riêng và ADR nói chung.

Theo đó, trong khuôn khổ VAS 2025, Trung tâm Trọng tài Quốc tế Việt Nam (VIAC) phối hợp cùng Trường Đại học Luật Hà Nội tổ chức sự kiện mở màn – **Tọa đàm "Xu hướng phát triển của lĩnh vực Giải quyết tranh chấp thay thế và triển vọng phát triển nghề nghiệp tại Việt Nam và khu vực"**. Sự kiện nhằm mang đến cho người tham dự thông tin tổng quan về trọng tài thương mại và ADR, cập nhật về xu hướng phát triển của thị trường ADR và định hướng lộ trình phát triển nghề nghiệp trong lĩnh vực này trên bản đồ nghề luật nói chung. Qua đó, chương trình hướng tới truyền cảm hứng và gợi mở những bước đi đầu tiên, đặc biệt là đối với sinh viên, trong việc xây dựng kế hoạch học tập, nghiên cứu, trau dồi kỹ năng và sớm kết nối với cộng đồng hành nghề ADR, từ đó nắm bắt cơ hội và phát triển sự nghiệp trong lĩnh vực đầy tiềm năng này.

Trung tâm Trọng tài Quốc tế Việt Nam

Vietnam International Arbitration Centre – VIAC

Trung tâm Trọng tài Quốc tế Việt Nam (tiếng Anh: Vietnam International Arbitration Centre, viết tắt là VIAC) được thành lập vào năm 1993 theo Quyết định của Thủ tướng Chính phủ nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam, trên cơ sở hợp nhất Hội đồng Trọng tài Ngoại thương (thành lập năm 1963) và Hội đồng Trọng tài Hàng hải (thành lập năm 1964). Theo quy định của Pháp lệnh Trọng tài thương mại năm 2003, Luật Trọng tài thương mại năm 2010 và Điều lệ hiện hành, VIAC là tổ chức độc lập. Phán quyết của các Hội đồng Trọng tài thuộc VIAC là chung thẩm và được công nhận, thi hành tại Việt Nam và trên 170 quốc gia, vùng lãnh thổ trên thế giới theo Công ước về Công nhận và thi hành các quyết định trọng tài nước ngoài (Công ước New York 1958).

Là tổ chức trọng tài, hòa giải hàng đầu tại Việt Nam và có uy tín quốc tế, những năm gần đây, VIAC đã giải quyết hàng nghìn vụ tranh chấp trong nước và quốc tế liên quan đến tất cả lĩnh vực như mua bán hàng hóa, vận tải, bảo hiểm, xây dựng, tài chính, ngân hàng, đầu tư và các lĩnh vực khác với các bên tranh chấp đến từ hầu hết các tỉnh thành tại Việt Nam và các quốc gia, vùng lãnh thổ là đối tác kinh tế thương mại hàng đầu của Việt Nam. Trải qua gần ba thập kỷ hình thành và phát triển, VIAC đã không ngừng lớn mạnh, đem lại niềm tin và là chỗ dựa về công lý của cộng đồng doanh nghiệp trong nước và quốc tế.

Trường Đại học Luật Hà Nội

Hanoi Law University – HLU

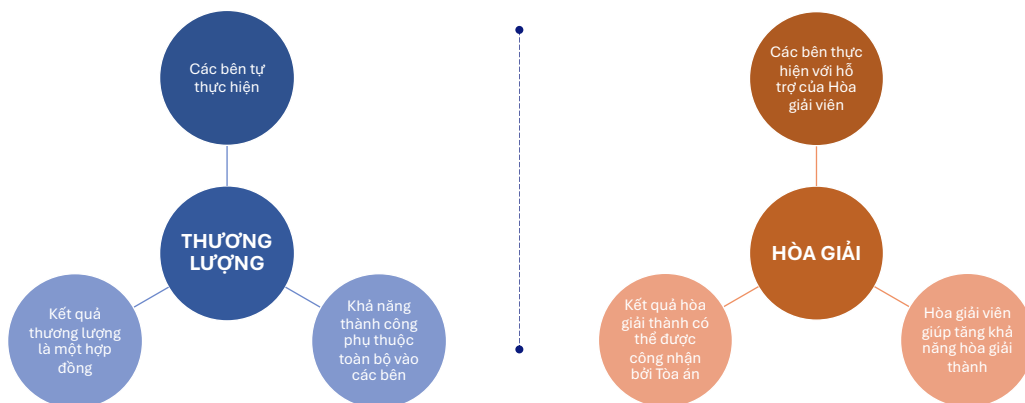
Trường Đại học Luật Hà Nội (HLU) là cơ sở đào tạo luật lớn nhất cả nước, trường trọng điểm quốc gia về đào tạo cán bộ pháp luật, đến năm 2022, Trường Đại học Luật Hà Nội là cơ sở đào tạo duy nhất được Bộ Giáo dục và Đào tạo giao nhiệm vụ đào tạo đối với cả 07 ngành đào tạo trình độ thạc sĩ và 07 ngành đào tạo trình độ tiến sĩ theo Danh mục ngành đào tạo trình độ thạc sĩ, tiến sĩ của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Năm 2023, Bộ Giáo dục và Đào tạo bổ sung ngành Luật trong Danh mục thống kê ngành đào tạo trình độ thạc sĩ, tiến sĩ. Trên cơ sở đó, Trường Đại học Luật Hà Nội đã thực hiện các thủ tục mở mã ngành Luật trình độ thạc sĩ theo Thông tư số 02/2022/TT-BGDĐT ngày 18/1/2022 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo nâng tổng số các ngành đào tạo trình độ thạc sĩ, tiến sĩ của Trường lên 08 ngành đào tạo.

Trên cơ sở các ngành đào tạo, Trường đã xây dựng và ban hành các chương trình đào tạo phục vụ công tác đào tạo trình độ đại học. Các chương trình đào tạo của Trường được nghiên cứu, xây dựng bài bản bởi đội ngũ các chuyên gia hàng đầu, thường xuyên được rà soát, đánh giá, cập nhật đảm bảo chất lượng. Với vị thế là Trường trọng điểm về đào tạo pháp luật tại Việt Nam, Trường phát triển các chương trình đào tạo theo hướng đa dạng các chương trình, đáp ứng nhu cầu xã hội và hội nhập quốc tế. Tới nay, Trường đã thực hiện xây dựng, ban hành và triển khai 8 chương trình đào tạo trình độ đại học: Chương trình đào tạo ngành Luật; Chương trình đào tạo ngành Luật Kinh tế; Chương trình đào tạo ngành Luật Thương mại quốc tế; Chương trình đào tạo ngành Ngôn ngữ Anh; Chương trình đào tạo chất lượng cao ngành Luật; Chương trình đào tạo chất lượng cao ngành Luật Kinh tế; Chương trình đào tạo ngành Luật dành cho cán bộ pháp chế bộ, ngành, hội đồng nhân dân, ủy ban nhân dân và doanh nghiệp nhà nước; Chương trình đào tạo đại học hệ chính quy ngành Luật, chương trình liên kết đào tạo giữa Trường Đại học Luật Hà Nội và Trường Đại học Arizona, Hoa Kỳ.

Từ khi thành lập đến nay, Trường Đại học Luật Hà Nội đã đào tạo được hơn 89.000 cán bộ pháp luật, trong đó có 338 tiến sĩ, 4742 thạc sĩ, hơn 76.876 cử nhân đại học, hơn 500 cử nhân cao đẳng và gần 8.000 học viên trung cấp luật, chiếm trên 60% tổng số cán bộ pháp luật đã được đào tạo của cả nước đang làm việc tại các cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp. Trường cung cấp trên 90% cán bộ giảng dạy pháp luật cho các cơ sở đào tạo luật trong toàn quốc.

SO SÁNH CÁC PHƯƠNG THỨC GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP

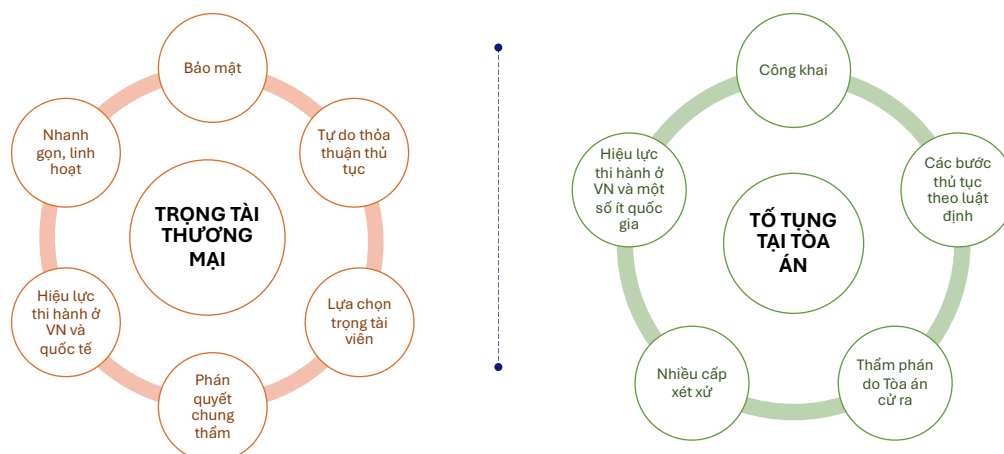
Thương lượng vs. Hòa giải

3

SO SÁNH CÁC PHƯƠNG THỨC GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP

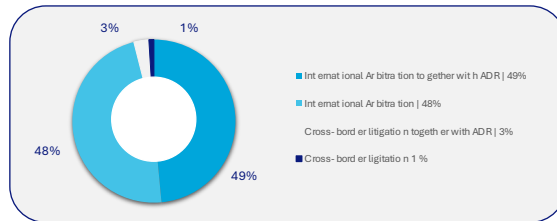
Toà án vs. Trọng tài

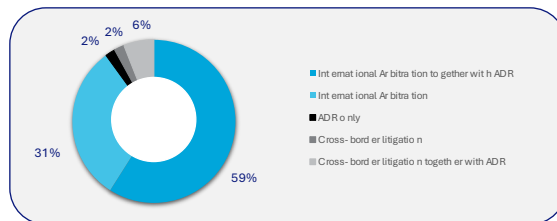
4

SỰ PHỔ BIẾN CỦA PHƯƠNG THỨC GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP BẰNG TRỌNG TÀI TRONG TRANH CHẤP QUỐC TẾ

Trước đại dịch COVID-19

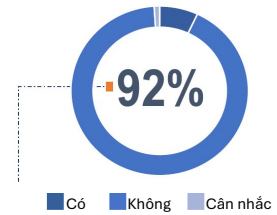

Hậu đại dịch COVID-19

Lựa chọn của các doanh nghiệp FDI

Nguồn: Chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh 2018 (VCCI – USAID)

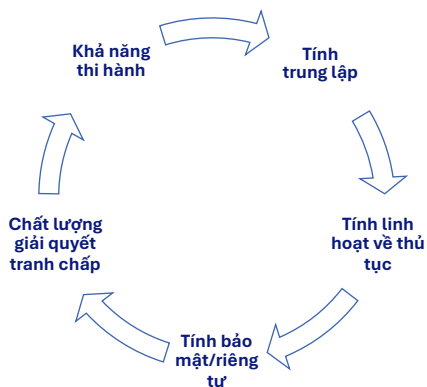

92% doanh nghiệp FDI ở Việt Nam nói KHÔNG với tòa án khi giải quyết tranh chấp

Nguồn: Theo Số liệu thống kê khảo sát của Đại học Queen Mary, London, UK

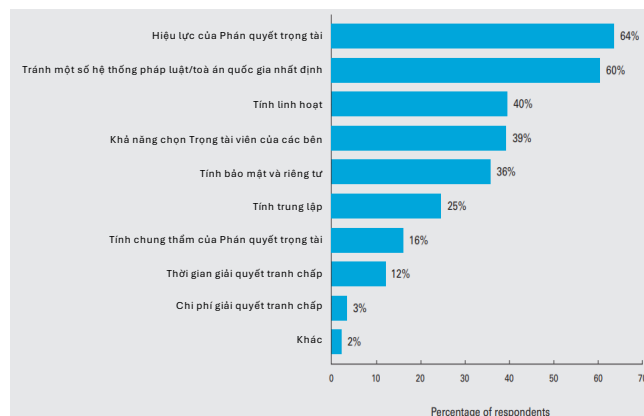
SỰ PHỔ BIẾN CỦA PHƯƠNG THỨC GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP BẰNG TRỌNG TÀI TRONG TRANH CHẤP QUỐC TẾ

Tại sao nên lựa chọn trọng tài?

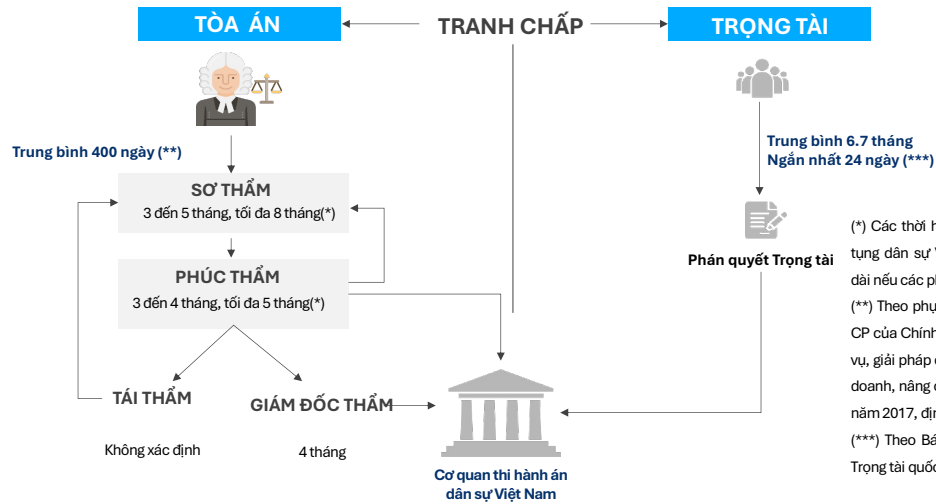
Nguồn: Redfern & Hunters về Trọng tài Quốc tế (Ấn bản thứ 6 - 2015)

Các đặc tính được đánh giá cao nhất của phương thức trọng tài

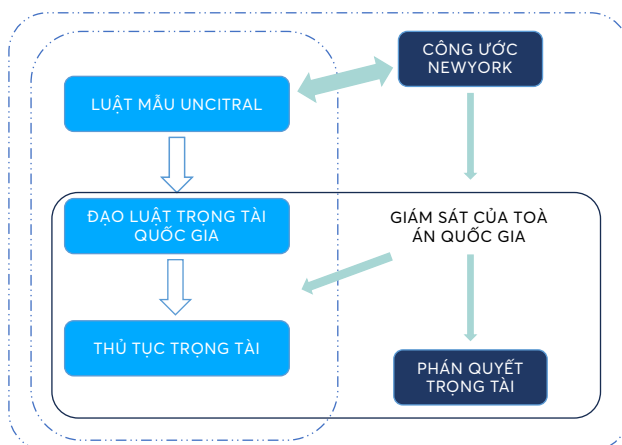
Nguồn: Báo cáo Khảo sát về Trọng tài Quốc tế 2018, Đại học Queen Mary (Luân Đôn, Vương quốc Anh)

THỜI GIAN GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP BẰNG TRỌNG TÀI TRONG TƯỞNG QUAN SO SÁNH VỚI THỜI GIAN GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP TẠI TÒA ÁN

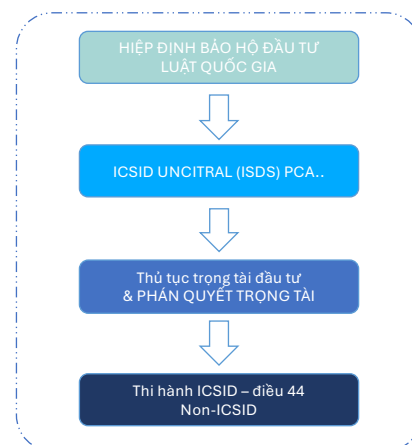

7

TRỌNG TÀI THƯƠNG MẠI

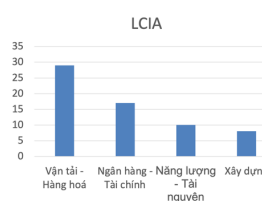
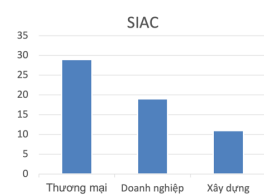
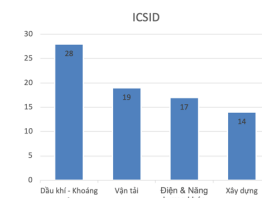
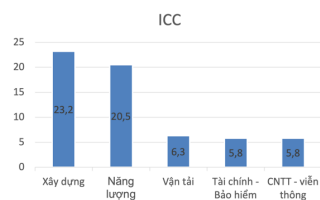

TRỌNG TÀI ĐẦU TƯ

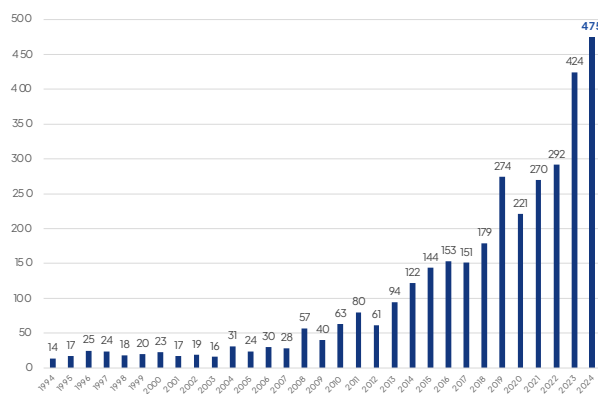
8

LĨNH VỰC TRANH CHẤP TẠI CÁC TỔ CHỨC TRỌNG TÀI QUỐC TẾ

HOẠT ĐỘNG GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP BẰNG TRỌNG TÀI TẠI VIAC NĂM 2024

Số vụ tranh chấp VIAC thụ lý giai đoạn 1993 - 2024

Nguồn: Báo cáo thường niên VIAC 2024

3.391
VỤ TRANH CHẤP
(thụ lý giai đoạn
1993 - 2024)

19,72%

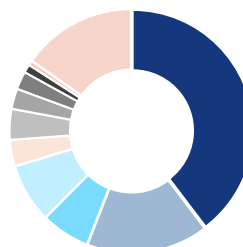
Tranh chấp có ít nhất
một bên là Doanh nghiệp FDI

52,06%

Tranh chấp nội địa (không bao gồm vụ có
ít nhất một bên là Doanh nghiệp FDI)

28,22%

Tranh chấp quốc tế

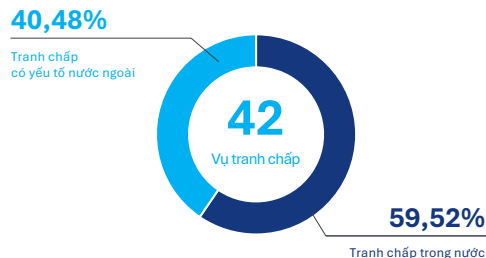

Mua bán hàng hóa	39,7%
Xây dựng	16,3%
Cho thuê	6,5%
Bất động sản	7,9%
Bảo hiểm	3,5%
Tài chính ngân hàng	4,1%
Hợp tác kinh doanh	2,7%
Logistics	2,4%
Gia công	1,1%
Lao động	0,6%
Khác	15,3%

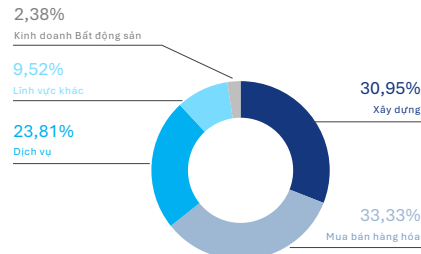
HOẠT ĐỘNG GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP BẰNG HÒA GIẢI TẠI VMC GIAI ĐOẠN 2018 – 2024

Tính chất các bên tranh chấp trong các vụ hòa giải tại VMC giai đoạn 2018 - 2024

Lĩnh vực tranh chấp trong các vụ hòa giải tại VMC giai đoạn 2018 - 2024

Nguồn: Báo cáo thường niên VIAC 2024

11

KHUNG PHÁP LÝ VỀ TRỌNG TÀI: VIỆT NAM & QUỐC TẾ

Luật Mẫu UNCITRAL

- Thúc đẩy hài hòa hóa và hoàn thiện pháp luật quốc gia liên quan đến trọng tài thương mại
- Khung pháp lý chung cho các quốc gia ở mọi khu vực theo các hệ thống pháp luật và có chính sách kinh tế khác nhau.

Công ước New York 1958

- 172 quốc gia thành viên
- Công nhận và thi hành các thỏa thuận trọng tài
- Công nhận và thi hành phán quyết trọng tài nước ngoài

Pháp lệnh Trọng tài Thương mại

2003

Luật Thi hành án dân sự

2008

Luật Trọng tài Thương mại

2010

Nghị định 63/2011/NĐ-CP hướng dẫn Luật TTMT

2011

Nghị quyết 01/2014-HĐTP của HĐTP TAND tối cao

2014

Bộ Luật Dân sự 2015

2015

Nghị định 22/2017/NĐ-CP về Hòa giải Thương mại

2017

Nghị định 124/2018/NĐ-CP SD, BS Nghị định 63/2011/NĐ-CP

2018

12

XU HƯỚNG TRỌNG TÀI & ADR TẠI VIỆT NAM & TRONG KHU VỰC

Sự cạnh tranh mạnh mẽ giữa các quốc gia nằm trong top địa điểm trọng tài được yêu thích (preferred seat of arbitration):

London (LCIA), **Singapore** (SIAC), **Hồng Kông** (HKIAC),... Và một số quốc gia đang lên: Malaysia, Hàn Quốc, Dubai, Trung Quốc,

Lĩnh vực nổi bật

- Đầu tư, năng lượng, xây dựng, vận tải, fintech, mua bán hàng hoá, bất động sản

Chuyển đổi số

- Ứng dụng công nghệ trong quản lý vụ kiện, giải quyết tranh chấp, giải quyết tranh chấp online (ODR)
- Sử dụng các công cụ AI trong quá trình giải quyết tranh chấp

Hội nhập quốc tế

- Gia tăng các tranh chấp có yếu tố nước ngoài
- Tăng cường hợp tác quốc tế

Thủ tục rút gọn

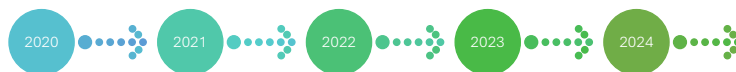
- Expedited arbitration
- Trọng tài khẩn cấp
- Med – Arb – Med

VIỆN NGHIÊN CỨU VÀ ĐÀO TẠO
TRỌNG TÀI QUỐC TẾ VIỆT NAM

13

THỰC TRẠNG VÀ NHU CẦU LUẬT SƯ AM HIỂU VỀ QUY TRÌNH TỔ TỤNG TRỌNG TÀI THEO CHUẨN MỰC QUỐC TẾ

(%) TỶ LỆ VỤ CÓ LUẬT SƯ THAM GIA
GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP TẠI VIAC

63,8%

50,7%

44%

87,9%

79%

SỐ LƯỢT LUẬT SƯ AM HIỂU QUY TRÌNH
TỔ TỤNG TRỌNG TÀI THEO CHUẨN MỰC
QUỐC TẾ (LƯẬT MẪU UNCITRAL)

423
lượt

411
lượt

385
lượt

1.118
lượt

1.126
lượt

VIỆN NGHIÊN CỨU VÀ ĐÀO TẠO
TRỌNG TÀI QUỐC TẾ VIỆT NAM

14

VIAC
TRUNG TÂM TRỌNG TÀI
QUỐC TẾ VIỆT NAM

Trụ sở chính

- Tầng 6 Tòa tháp VCCI, số 9 Đào Duy Anh, phường Kim Liên, Hà Nội
- 0243.574.4001
- 0243.574.3001

Chi nhánh Hồ Chí Minh

- Tầng 5 Tòa nhà VCCI, số 171 Võ Thị Sáu, Phường Xuân Hòa, Tp. Hồ Chí Minh
- 84.8. 3932 1632
- 84.8. 3932 9555

www.viac.vn
info@viac.org.vn

VAS 2025

CHUỖI SỰ KIỆN VỀ GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP BẰNG PHƯƠNG THỨC TRỌNG TÀI THƯƠNG MẠI – VIAC’S ARBITRATION SERRIES (VAS) 2025

Tọa đàm 01: XU HƯỚNG PHÁT TRIỂN CỦA LĨNH VỰC GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP THAY THẾ VÀ TRIỂN VỌNG PHÁT TRIỂN NGHỀ NGHIỆP TẠI VIỆT NAM VÀ KHU VỰC

Phiên thảo luận 02 – Triển vọng phát triển nghề nghiệp và hành trang cần thiết để xây dựng và phát triển sự nghiệp trong lĩnh vực trọng tài

Trong bối cảnh Trọng tài và các phương thức giải quyết tranh chấp thay thế (ADR) đang mở ra nhiều cơ hội nghề nghiệp mới, đặc biệt cho lực lượng nhân sự trẻ, câu hỏi quan trọng đặt ra là: **Cần chuẩn bị những gì để bước vào và phát triển bền vững trong lĩnh vực này?**

Thực tế cho thấy, dù tiềm năng lớn, nhưng nhiều sinh viên và các bạn trẻ hành nghề vẫn chưa có điều kiện tiếp cận đầy đủ thông tin, trải nghiệm thực tiễn hay định hướng rõ ràng về con đường sự nghiệp trong trọng tài thương mại. Theo đó, Phiên thảo luận 02 đã mang đến góc nhìn thực tiễn về triển vọng nghề nghiệp, những hành trang cốt lõi cần trang bị, cũng như gợi mở các bước đi đầu tiên cho những ai mong muốn theo đuổi trọng tài và ADR. Cùng đó, phiên thảo luận hướng tới giúp người tham dự định hình chiến lược phát triển nghề nghiệp sớm, chủ động kết nối với cộng đồng hành nghề và chuẩn bị hành trang phù hợp cho một lĩnh vực giàu tiềm năng trong tương lai.

Điều phối viên: PGS. TS. Nguyễn Bá Bình – Phó Hiệu trưởng Trường Đại học luật Hà Nội

Chuyên gia khách mời:

- **GS. TS. Đỗ Văn Đại** – Phó Viện trưởng Viện Nghiên cứu và Đào tạo Trọng tài Quốc tế Việt Nam (VIART) thuộc Trung tâm Trọng tài Quốc tế Việt Nam (VIAC)
- **LS. Vũ Ánh Dương** – Phó Chủ tịch thường trực kiêm Tổng Thư ký, Trung tâm Trọng tài Quốc tế Việt Nam (VIAC)
- **LS. Lê Nết** – Luật sư thành viên Công ty Luật LNT & Partners, Trọng tài viên VIAC
- **LS. Đặng Vũ Minh Hà** – Luật sư thành viên Công ty Luật TNHH Tư vấn Độc lập (Dzungsr & Associates)

NỘI DUNG THẢO LUẬN

PGS. TS. Nguyễn Bá Bình: Để bắt đầu cho phiên thảo luận hôm nay, chúng tôi muốn lắng nghe góc nhìn của các chuyên gia về bức tranh dài hạn của lĩnh vực ADR – một thị trường đang có

nhieu chuyển động mạnh mẽ. Những thay đổi trong cơ chế giải quyết tranh chấp chắc chắn sẽ tác động trực tiếp đến định hướng nghề nghiệp của thế hệ luật sư tương lai, đặc biệt là các bạn sinh viên.

Với câu hỏi mở đầu, xin được lắng nghe nhận định từ ba chuyên gia, rằng trong 5 – 10 năm tới, thị trường ADR tại Việt Nam sẽ phát triển theo xu hướng nào? Và những thay đổi đó liệu sẽ tạo thêm cơ hội hay đặt ra thách thức mới đối với các bạn sinh viên, các bạn trẻ mong muốn theo đuổi lĩnh vực này?

LS. Lê Nết: Đầu tiên tôi xin cảm ơn thầy Bình, các thầy cô cũng như VIAC đã tạo cơ hội để tôi trình bày trong hội thảo ngày hôm nay. Tôi đã được VIAC mời làm Trọng tài viên từ 2007, cũng tham gia Trung tâm trọng tài quốc tế Singapore và đang hành nghề trên cương vị là một luật sư.

Cá nhân tôi nhận thấy tương lai của ADR đương nhiên rất “xán lạn” và tôi đồng tình với GS. TS. Đỗ Văn Đại đã chia sẻ tại bài trình bày dẫn đề. Hiện nay và nhìn về tương lai, cơ hội của các bạn sinh viên cũng ngày càng nhiều. Điều này một phần đến từ việc Trọng tài và các phương thức ADR ngày càng được ưa chuộng và phổ biến hơn, trở thành một xu hướng không thể đảo ngược trên thế giới cũng như tại Việt Nam.

Bên cạnh đó, nếu nhìn từ định hướng cũng như cập nhật gần đây trong lập pháp và thực tiễn xét xử tại Tòa, có thể thấy Tòa án được định vị nên là phương thức giải quyết tranh chấp sau cùng. Trước khi thụ lý và đưa vụ việc ra xét xử, Tòa án đều khuyến khích hoặc yêu cầu các bên tiến hành hòa giải trước khi tòa án thụ lý vụ việc thì thường yêu cầu các bên hòa giải, đối thoại¹; chỉ khi các bên từ chối hòa giải hoặc hòa giải không thành thì mới ra quyết định đưa vụ án lên xét xử tại phiên tòa. Ngoài ra, trong trường hợp các bên đã có thỏa thuận lựa chọn phương thức giải quyết tranh chấp là trọng tài thương mại, Tòa án sẽ từ chối thụ lý vụ việc, theo Điều 6 Luật Trọng tài thương mại năm 2010, trừ trường hợp thỏa thuận trọng tài vô hiệu hoặc không thể thực hiện được.

Tuy nhiên, để hành nghề trong lĩnh vực này cũng đòi hỏi các bạn sinh viên có những kỹ năng nhất định.

LS. Vũ Ánh Dương: Cảm ơn câu hỏi của thầy Bình. Có lẽ tôi sẽ nói về *cơ hội tiềm năng* và đặc biệt là trong bối cảnh thị trường Việt Nam. Chúng ta có thể thấy được hiện nay, Việt Nam có một nền kinh tế có thể nói là “ngôi sao” trong khu vực, chứng kiến sự tăng trưởng bất phá hết sức mạnh mẽ; đặc biệt trong năm nay Chính phủ đặt mục tiêu tăng trưởng kinh tế rất cao, mức 8,3% – 8,5%², và mục tiêu tăng trưởng hai con số trong những năm tiếp theo. Ngoài sự tăng trưởng kinh tế, Việt Nam cũng tích cực hội nhập kinh tế sâu rộng qua việc ký kết các hiệp định thương mại với các đối tác lớn như Nhật Bản, EU hay Hoa Kỳ. Chính phủ cũng đặt ra mục tiêu tăng trưởng đến 2045, trở thành một nước phát triển và có thu nhập cao. Với viễn cảnh như vậy thì chắc chắn các hoạt động thương mại, đầu tư sẽ trở nên sôi động hơn, kéo theo những tranh chấp tiềm ẩn có thể phát sinh trong các quan hệ giao dịch, hoạt động thương mại, kinh doanh

¹ Luật hòa giải, đối thoại tại Tòa án năm 2020 tại <https://vanban.chinhphu.vn/?pageid=27160&docid=200446>

² Công điện số 133/CTĐ-TTg ngày 12/8/2025 về việc đẩy mạnh thực hiện một số nhiệm vụ, giải pháp nhằm thực hiện mục tiêu tăng trưởng kinh tế năm 2025, <https://vanban.chinhphu.vn/?pageid=27160&docid=214923>

đầu tư. Điều đó dẫn tới nhu cầu của thị trường về một nguồn nhân lực để phục vụ cho hoạt động phát triển, tăng trưởng của nền kinh tế.

Có thể thấy, các nhà tuyển dụng sẽ cần rất nhiều các vị trí như trọng tài viên, hòa giải viên và đặc biệt là đội ngũ luật sư, cán bộ pháp lý có thể hành nghề trong đa dạng những lĩnh vực khác nhau. Bên cạnh đó, quá trình chuyển đổi số sẽ tác động sâu sắc đến lĩnh vực ADR; hình thức trọng tài trực tuyến và hòa giải trực tuyến sẽ phát triển, thúc đẩy và tạo nên một thị trường ADR hết sức năng động, mạnh mẽ và sâu rộng. Chúng ta cũng đang sống trong “kỷ nguyên” trí tuệ thông minh nhân tạo (AI) và big data, các vấn đề quản lý hồ sơ, phân tích chứng cứ và dịch thuật sẽ phát triển theo đó. Các nghề trọng tài và các dịch vụ hỗ trợ nghề trọng tài cũng sẽ phát sinh và phát triển, từ đó phát sinh nhu cầu dành cho các vị trí, công việc nói trên.

Về *thách thức đặt ra*, mặc dù tồn tại nhu cầu, nhưng đây là nhu cầu cho một nguồn nhân lực có chất lượng, trình độ cao và được đào tạo bài bản. Để trở thành một trọng tài viên, một luật sư, cán bộ pháp chế hoặc cán bộ làm việc trong lĩnh vực ADR, nhân sự tham gia thị trường lao động pháp lý thời gian tới đây sẽ phải đối mặt với sự cạnh tranh rất gay gắt. Nghề trọng tài và các công việc liên quan đến trọng tài không chỉ đòi hỏi kiến thức chuyên môn về pháp luật vững chắc mà còn đòi hỏi kinh nghiệm thực chiến và những kỹ năng đặc thù riêng. Ngoài những kiến thức chuyên môn về pháp luật, nhà tuyển dụng còn yêu cầu ứng viên có những kiến thức về ngoại ngữ, kinh tế và những kỹ năng mềm, chẳng hạn như đàm phán, thương lượng, nghiên cứu hồ sơ, hòa giải, xử lý các vấn đề v.v.

Để tóm tắt lại dự báo về sự phát triển của thị trường ADR trong 5 – 10 năm tới, bên cạnh những cơ hội rộng mở, cũng sẽ xuất hiện không ít thách thức đòi hỏi đội ngũ nhân lực trẻ phải chuẩn bị nền tảng vững vàng và sẵn sàng để nắm bắt và kế thừa những cơ hội này.

LS. Đặng Vũ Minh Hà: Trước hết, tôi xin cảm ơn VIAC và Trường Đại học Luật Hà Nội đã tạo cơ hội để tôi tham dự tọa đàm ngày hôm nay để trao đổi kinh nghiệm với các thầy cô, anh chị em luật sư đồng nghiệp và các bạn sinh viên.

Đầu tiên, khác với GS. TS. Đỗ Văn Đại, PGS. TS. Nguyễn Bá Bình và Ls. Lê Nết là các Trọng tài viên của VIAC, tôi khởi điểm đến với trọng tài với tư cách là một trong những Thực tập sinh thế hệ đầu của VIAC. Tại thời điểm tôi thực tập ở VIAC cách đây hơn 10 năm, rất ít bạn sinh viên lựa chọn vấn đề trọng tài làm đề tài thực tập; thế nhưng hiện nay bối cảnh đã khác, các bạn sinh viên được tiếp cận sớm với trọng tài thông qua nội dung được giảng dạy, các cuộc thi viết, cuộc thi phiên tòa giả định hay các cơ hội thực tập tại công ty luật, tại tổ chức hành nghề. Cùng với đó, chúng ta cũng có thể dễ dàng nhận thấy sự phát triển nhanh chóng của lĩnh vực này, từ số vụ tranh chấp VIAC đã tiếp nhận hàng năm cho đến sự gia tăng đáng kể của đội ngũ trọng tài viên, luật sư và cộng đồng những người hành nghề trong lĩnh vực trọng tài tại Việt Nam.

Nhìn về tương lai 5 – 10 năm tới, tôi cùng quan điểm với các chuyên gia rằng thị trường trọng tài và ADR ở Việt Nam cũng như thế giới sẽ tiếp tục phát triển và mở ra nhiều cơ hội hơn nữa cho các bạn sinh viên và các đối tượng khác quan tâm lĩnh vực này. Tuy nhiên, như Ls. Vũ Ánh Dương chia sẻ, cơ hội sẽ luôn đi đôi với thách thức. Thị trường thì phát triển, tuy nhiên tại thời điểm hiện tại, sự quan tâm ngày một nhiều của các bạn cũng như các anh chị em đồng nghiệp

luật sư đến lĩnh vực trọng tài cũng đang nâng cao tính cạnh tranh của thị trường. Theo đó, việc lựa chọn ứng viên làm việc trong công tác trọng tài sẽ trở nên khắt khe về tiêu chuẩn hơn.

Cá nhân tôi, tại thời điểm bắt đầu công việc về trọng tài, có thể mạnh về khả năng ngôn ngữ hỗ trợ việc đọc tài liệu nước ngoài và dịch thuật. Tuy nhiên hiện tại, khả năng ngoại ngữ của thế hệ sinh viên rất tốt nên đây không còn là thế mạnh quá nổi bật so với trước đó. Ngoài ngoại ngữ thì các bạn cần phải có kiến thức chuyên môn về trọng tài, các lĩnh vực giải quyết tranh chấp bằng trọng tài cũng như kỹ năng mềm sử dụng công nghệ hiện đại trong tiến trình phát triển của công nghệ và AI. Đó là một trong những đòi hỏi với các ứng viên và đối tượng hướng đến hành nghề trong lĩnh vực về trọng tài.

PGS. TS. Nguyễn Bá Bình: Tôi được biết chị Hà qua các bài viết liên quan đến chủ đề trọng tài, trong đó một số bài đồng tác giả với LS. Nguyễn Mạnh Dũng. Chúng ta cũng biết LS. Hà học cử nhân luật ở Việt Nam nhưng đã tốt nghiệp thạc sỹ ở Anh, sau đó tham gia nhiều khóa học ngắn hạn chuyên sâu về trọng tài bởi các tổ chức trọng tài, viện trọng tài rất nổi tiếng trên thế giới trong quá trình hành nghề.

Từ góc nhìn và trải nghiệm đa chiều như vậy, LS. Hà có thể chia sẻ, nếu so với các nước trong khu vực, sinh viên luật tại Việt Nam có lợi thế hay bất lợi gì khi theo đuổi sự nghiệp trong lĩnh vực trọng tài và ADR?

LS. Đặng Vũ Minh Hà: Như thầy Bình đã đề cập, tôi đã có nhiều trải nghiệm học tập tại môi trường Việt Nam và môi trường nước ngoài; ngoài ra cũng tham gia chấm một số cuộc thi Moot và được tiếp xúc với các bạn sinh viên Việt Nam và nước ngoài.

Trước hết, về những thách thức đối với sinh viên Việt Nam. Mặc dù có rất nhiều cơ sở đào tạo luật trên cả nước, những môn học về trọng tài hoặc ADR chưa thực sự nhận được sự quan tâm hoặc yêu thích từ các bạn sinh viên. Tôi được biết rằng các trường đại học cũng đã xây dựng các tiết học về trọng tài và giải quyết tranh chấp; mời các luật sư nổi tiếng và các chuyên gia khác có chuyên môn trong lĩnh vực về giảng. Tuy nhiên, sự chuyên sâu và tập trung về đào tạo trọng tài ở bậc đại học chưa thực sự bằng các trường đại học quốc tế. Các trường đại học ở các nước thường có những bộ môn chuyên sâu về giải quyết tranh chấp; đưa Phiên tòa giả định (Moot Court) ứng dụng vào giảng dạy các môn học và tổ chức chương trình đào tạo sau đại học chuyên sâu về trọng tài. Đây là một lợi thế của các bạn sinh viên quốc tế, được đào tạo bài bản hơn từ ban đầu về trọng tài.

Nhưng so với trước kia, tại Việt Nam hiện nay, Viện Nghiên cứu và Đào tạo Trọng tài Quốc tế Việt Nam (VIART) trực thuộc VIAC và các trung tâm quốc tế khác thường xuyên tổ chức rất nhiều khóa đào tạo trọng tài và khóa học ngắn hạn để các bạn có thể trau dồi kiến thức về mặt chuyên môn. Đồng thời, các bạn cũng có cơ hội thực tập ở các công ty luật nổi tiếng nói chung và VIAC nói riêng, giúp các bạn có cơ hội cọ sát với công việc từ sớm.

PGS. TS. Nguyễn Bá Bình: *Theo ý kiến của các chuyên gia, đào tạo học thuật về trọng tài nói riêng và ADR nói chung có vị trí như thế nào và chiếm bao nhiêu phần trăm trong quyết định thành công nghề nghiệp trong ADR? Xin mời anh Dương chia sẻ đầu tiên.*

LS. Vũ Ánh Dương: Về tỷ lệ đào tạo học thuật, tôi xin phép không trả lời câu hỏi này, do cũng chưa có nghiên cứu đưa ra con số cụ thể về tỷ lệ nói trên. Thay vào đó, tôi xin nhấn mạnh về vai trò của đào tạo học thuật cũng như ý nghĩa kinh nghiệm thực tiễn và kỹ năng mềm trong thành công nghề nghiệp.

Chúng ta không thể phủ nhận được đào tạo học thuật là cơ bản, là nền tảng, là hệ thống và là điều kiện tiên quyết trước khi tham gia vào bất kỳ hoạt động, lĩnh vực. Đào tạo học thuật không chỉ giúp các bạn nắm chắc lý thuyết mà còn hiểu được rõ ràng bản chất của vấn đề, từ đó có thể ứng dụng vào thực tiễn một cách hiệu quả. Đào tạo học thuật cũng có ý nghĩa phát triển tư duy phản biện và giải quyết vấn đề, vì mục tiêu của đào tạo học thuật không chỉ là truyền đạt thông tin mà còn bao gồm rèn luyện kỹ năng tư duy, thúc đẩy khả năng nghiên cứu và sáng tạo.

Tuy nhiên, xét trong kinh nghiệm hoạt động thực tiễn, kiến thức được học chỉ là khởi đầu và kinh nghiệm thực tế mới là yếu tố then chốt. Việc nắm vững lý thuyết là một câu chuyện, việc ứng dụng vào thực tế sẽ đặt ra đòi hỏi về kỹ năng và kinh nghiệm. Ngoài ra, các kỹ năng mềm như kỹ năng thương lượng, đàm phán, phân tích, xử lý vấn đề v.v. là yếu tố cần thiết khác góp phần vào thành công khi hành nghề.

Nói tóm lại, trong nghề trọng tài nói riêng và bất kỳ nghề nghiệp nói chung, chúng tôi vẫn nhấn mạnh tầm quan trọng của đào tạo học thuật, nhưng phải kết hợp với kinh nghiệm thực tiễn sâu sắc mới tạo nên thành công của một nghề.

LS. Lê Nết: Tôi thấy rằng tỷ lệ phần trăm này cũng biến động tùy thuộc vào thời điểm. Chẳng hạn, khi mới bắt đầu đi làm, kiến thức học thuật có thể chiếm đến 100%. Sau khoảng 5 năm, tỷ lệ này giảm còn 50%, và sau 10 năm có thể chỉ còn khoảng 20%. Tuy nhiên, con số này sẽ không bao giờ giảm xuống 0%, bởi vì kinh nghiệm thực chất cũng là một quá trình học tập – tương tự như việc học trên giảng đường. Vì vậy, tôi cho rằng chúng ta cần duy trì thái độ học tập suốt đời: học từ bạn bè, thầy cô, đồng nghiệp, và thậm chí cả đối thủ của mình. Như chị Hà từng chia sẻ về việc tham gia các khóa học chuyên sâu về trọng tài ở nước ngoài, đó cũng là cơ hội để rà soát và củng cố lại kiến thức, đảm bảo tính chuẩn xác và hệ thống hơn. Sau một thời gian đi làm, nếu có cơ hội quay lại học ở tầm cao hơn, chúng ta sẽ tiếp cận kiến thức một cách sâu sắc và có hệ thống hơn rất nhiều.

Tôi cũng hoàn toàn đồng tình với anh Dương rằng học thuật là cái gốc và khi cái gốc được đào sâu thì tòa nhà mình xây mới có thể cao. Do đó, việc học và tích lũy kinh nghiệm nên diễn ra song song: vừa tiếp tục “xây cao tòa nhà”, vừa không ngừng “đào sâu nền móng”, chứ không phải xây móng xong là chỉ tập trung xây lên trên.

PGS. TS. Nguyễn Bá Bình: Cảm ơn câu trả lời của các chuyên gia! Cá nhân tôi thấy tỷ lệ phần trăm mà Ls. Lê Nết đưa ra rất thú vị, dù chỉ là con số ước lệ nhưng phản ánh được xu hướng giảm dần theo thời gian. Tôi cũng đồng tình rằng, khi chúng ta nói về công tác đào tạo học thuật, ý ở đây là việc tham gia vào một môi trường chính thống nào đó để học một cách bài bản. Còn việc tự học thì là một quá trình liên tục, suốt đời. Việc tự học này không chỉ là tích lũy kinh nghiệm thực tiễn, mà còn bao gồm cả việc ôn lại những kiến thức nền tảng, cập nhật những nội dung mới. Qua quan sát thực tế, tôi thấy nhiều luật sư, chuyên gia khi đạt đến một mức độ nhất

định đều quay lại học thạc sĩ hoặc tiến sĩ. Điều này phần nào cho thấy, như anh Dương và anh Nết đã đề cập, việc học và làm là hai quá trình song hành với nhau, hỗ trợ lẫn nhau.

Đó là phần chia sẻ thêm của tôi. Xin mời chị Hà tiếp tục chia sẻ thêm ý kiến của mình.

LS. Đặng Vũ Minh Hà: Trên phương diện là một người tuyển dụng lao động, cá nhân tôi đánh giá vấn đề đào tạo học thuật là tương đối quan trọng, điều này ảnh hưởng đến nhiều yếu tố trong quá trình làm việc sau này. Chẳng hạn, với những bạn đã có nền tảng kiến thức trong lĩnh vực trọng tài, việc đào tạo thêm về kỹ năng nghiên cứu, soạn thảo trong công việc sẽ dễ dàng và hiệu quả hơn rất nhiều so với việc phải bắt đầu từ “tấm giấy trắng”.

Tại công ty chúng tôi cũng yêu cầu các bạn mới vào làm cần chủ động tự học và nắm vững các kiến thức căn bản, để có thể xử lý công việc một cách trơn tru, đặc biệt khi phát sinh các vụ việc cụ thể. Do đó, việc được đào tạo học thuật ngay từ đầu là rất quan trọng. Ngay cả khi các bạn đã có kinh nghiệm đi làm rồi và muốn học lên cao hơn, thì nền tảng kiến thức ban đầu vẫn luôn là yếu tố then chốt.

PGS. TS. Nguyễn Bá Bình: Cảm ơn chị Hà! Nhìn chung, có thể thấy rằng chúng ta đều thống nhất về tầm quan trọng của đào tạo học thuật.

Tôi cũng xin phép được chia sẻ thêm: Về phía đào tạo chuyên ngành, Trường Đại học Luật Hà Nội hiện nay đã đưa các môn học liên quan đến trọng tài và phương thức giải quyết tranh chấp thay thế (ADR) vào chương trình đào tạo, từ bậc cử nhân đến tiến sĩ, dưới hình thức môn bắt buộc hoặc tự chọn, tùy theo chương trình. Cụ thể, chương trình chất lượng cao đã bổ sung môn Moot Court, trong đó sinh viên vừa học vừa thi hoàn toàn bằng tiếng Anh. Đây là một điểm mới được học hỏi từ chương trình của các trường đại học quốc tế, và phần nào thể hiện sự tiệm cận với các xu hướng đào tạo mà anh chị đã chia sẻ.

Từ góc nhìn của mình, tôi cho rằng đây là một dấu hiệu tích cực, cho thấy chúng ta đang đi đúng hướng, gắn kết giữa đào tạo học thuật và yêu cầu thực tiễn nghề nghiệp.

Với câu hỏi tiếp theo, thì vấn đề này cũng được nhiều sinh viên quan tâm và thắc mắc: Ngoài đào tạo học tập chính quy, sinh viên nên tham gia thêm những hoạt động ngoại khóa nào trong quá trình học Đại học để có thể nâng cao kiến thức, trải nghiệm với Trọng tài & ADR, qua đó trưởng thành hơn khi bước vào thị trường việc làm?

LS. Đặng Vũ Minh Hà: Đối với câu hỏi này, như thầy Bình vừa chia sẻ, hoạt động Moot Court trước đây chỉ là một hoạt động ngoại khóa. Do đó, tôi rất vui khi nghe thầy chia sẻ rằng hiện nay hoạt động này đã được đưa vào chương trình học cho sinh viên. Không chỉ giúp củng cố kiến thức chuyên môn, Moot Court còn là cơ hội rất tốt để rèn luyện các kỹ năng thiết yếu trong hành nghề đối với sinh viên ngành luật.

Bên cạnh đó, trong thời gian gần đây, Trung tâm Trọng tài Quốc tế Việt Nam (VIAC) cũng đã tích cực phối hợp với các trường đại học tổ chức nhiều cuộc thi phiên tòa giả định. So với thời điểm tôi còn là sinh viên, khi mà việc tham gia các cuộc thi Moot dường như là điều xa vời, mỗi trường chỉ có một đội thi; hiện nay, tôi rất ấn tượng khi thấy ngày càng có nhiều đội thi chất lượng, và các bạn sinh viên thể hiện rất xuất sắc. Đây là một hoạt động mà tôi rất khuyến khích các bạn

sinh viên tham gia. Và thực tế, trong quá trình tuyển dụng tại công ty của tôi, đây cũng là một điểm cộng đáng kể khi xem xét hồ sơ ứng tuyển.

Tiếp theo, hoạt động nghiên cứu khoa học cũng được nhiều bạn sinh viên tích cực tham gia, thông qua các cuộc thi viết bài nghiên cứu. Đây là hoạt động rất phù hợp với các bạn định hướng làm trọng tài viên hoặc hòa giải viên, vì kỹ năng viết và nghiên cứu là hai yếu tố cực kỳ quan trọng trên con đường phát triển sự nghiệp trong lĩnh vực này.

Cuối cùng, việc thực tập tại trung tâm trọng tài hoặc tại các công ty luật cũng là trải nghiệm quý báu. Đây là cơ hội để các bạn sinh viên được trực tiếp tiếp cận công việc thực tế, hiểu rõ hơn về những gì mà các anh chị luật sư trong công ty luật đang làm mỗi ngày, hay công việc cụ thể của Ban Thư ký trong trung tâm trọng tài. Điều này giúp các bạn định hướng được rõ ràng hơn con đường nghề nghiệp của mình vì có những bạn tốt nghiệp rồi nhưng vẫn còn mơ hồ, chưa biết rõ liệu mình phù hợp với vị trí, công việc nào.

LS. Vũ Ánh Dương: Ngoài việc mạnh dạn tham gia vào các diễn đàn hoặc câu lạc bộ, thì chúng ta cũng có thể tham dự phiên tòa, chẳng hạn về các lĩnh vực thương mại, sở hữu trí tuệ hoặc lao động. Các phiên tòa này thường được xét xử công khai, tạo điều kiện để mọi người có thể đến tham dự và quan sát. Việc trực tiếp theo dõi một phiên tòa sẽ giúp các bạn hình dung được quy trình tố tụng, vai trò của những người tiến hành tố tụng cũng như của các đương sự. Từ đó, các bạn có thể định hình rõ hơn xem bản thân phù hợp với công việc hoặc vị trí nào trong một phiên tòa

“Trăm nghe không bằng một thấy”, chúng ta được đào tạo bài bản trên giảng đường rồi, thì rất nên chủ động quan sát thực tế, để biết thủ tục một phiên tòa diễn ra như thế nào, các bên trình bày, phản biện ra sao. Đây sẽ là những trải nghiệm rất thực tế và hữu ích cho định hướng nghề nghiệp của các bạn.

PGS. TS. Nguyễn Bá Bình: Về phía nhà trường, chúng tôi đang cố gắng mở rộng kết nối với các cơ quan, đơn vị để tạo điều kiện cho sinh viên có cơ hội dự phiên tòa, thực hành nghề nghiệp. Tuy nhiên, vẫn còn một số hạn chế nhất định trong việc tiếp cận nguồn lực và cơ chế phối hợp, điều này cần thêm thời gian và sự hỗ trợ từ các đối tác bên ngoài.

Vấn đề đặt ra là: có nên đưa các nội dung đào tạo liên quan đến ADR – hòa giải, trọng tài, thương lượng vào chương trình đào tạo đại học ngành luật hay không? Thực tế, tại Học viện Tư pháp, chúng tôi đã có chương trình tích hợp với 5 tiết lý thuyết và 5 tiết thực hành về thương lượng, giải quyết tranh chấp. Trường ĐH Ngoại thương (FTU) cũng đã đưa các nội dung liên quan vào chương trình ở nhiều cấp học. Điều này phản ánh sự quan tâm của các cơ sở đào tạo đến nhu cầu thực tế từ các tổ chức, doanh nghiệp. Với sinh viên, việc tham gia học sớm sẽ giúp tạo lợi thế khi bước vào thị trường lao động.

GS. TS. Đỗ Văn Đại: Tại Trường Đại học Luật TP.HCM, chúng tôi quan tâm đến trọng tài. Ở cấp cử nhân, Trọng tài là môn học bắt buộc của chương trình Luật Thương mại Quốc tế, ngoài ra với các chương trình khác trọng tài sẽ được tích hợp giảng dạy qua môn học Giải quyết tranh chấp khác. Ở bậc cao học, chương trình cũng được đầu tư bài bản hơn, từ nội dung giảng dạy đến

giáo trình. Mục tiêu là trang bị cho sinh viên không chỉ kiến thức lý thuyết mà còn cả kỹ năng thực hành phù hợp với nhu cầu thị trường.

LS. Lê Nết: Về vấn đề đào tạo, tôi xin chia sẻ thêm từ góc nhìn cá nhân. Vấn đề đào tạo trong lĩnh vực giải quyết tranh chấp có thể nhìn nhận qua ba vấn đề chính: kiến thức, kỹ năng và đạo đức nghề nghiệp.

Về đạo đức, có thể thông qua các môn học nền tảng để giúp sinh viên hiểu rõ đâu là những điều được phép và không được phép trong hành nghề. Khi nắm được cả kiến thức, kỹ năng và đạo đức, người học mới có thể phát triển bền vững trong lĩnh vực pháp lý nói chung và trọng tài nói riêng. Về kiến thức và kỹ năng, bản thân tôi cho rằng “moot” không giống với trọng tài hay các phiên xử tại Việt Nam. Moot dạy kỹ năng tranh biện, hùng biện và kỹ năng lắng nghe.

PGS. TS. Nguyễn Bá Bình: Moot không đủ thời gian để thực hiện như phiên xử thật nên khi tổ chức các cuộc thi, môn học sẽ tập trung hơn vào các vấn đề trọng tâm, trọng điểm. Bên cạnh đó, khi tổ chức các cuộc thi cũng cần cân bằng giữa yếu tố trình diễn tạo sự thu hút với người tham gia, người tham dự. Đó chính là mục tiêu khi thực hiện của chúng tôi. Chúng tôi sẽ cố gắng để các môn học đáp ứng tính thực tiễn hơn.

Xin hỏi LS. Nết về yếu tố để trở thành một luật sư thành công trong lĩnh vực tranh tụng trọng tài?

LS. Lê Nết: Có 5 yếu tố chính: Kiến thức; đạo đức; kỹ năng làm việc nhóm, kỹ năng lắng nghe và điều phối; quan hệ (sự hiểu biết và khả năng tương tác với các trọng tài viên, đồng nghiệp và khách hàng); kỹ năng nói (diễn đạt rõ ràng, thuyết phục).

PGS. TS. Nguyễn Bá Bình: *Từ góc nhìn của một người hành nghề tại một tổ chức trọng tài, có những yếu tố hoặc kỹ năng nào cần thiết đối với luật sư và trọng tài viên khi tham gia giải quyết tranh chấp tại trọng tài?*

LS. Vũ Ánh Dương: Từ thực tiễn tại VIAC, để trở thành một luật sư hoặc trọng tài viên có năng lực, cần đáp ứng được về tiêu chuẩn, điều kiện và có tố chất làm nghề.

Về điều kiện hành nghề, trọng tài viên phải tốt nghiệp đại học và có ít nhất 5 năm kinh nghiệm công tác chuyên môn. Nhưng trên thực tế vẫn có sự khác biệt nhất định với thẩm phán và toà án, thẩm quyền của trọng tài viên lại được hình thành từ sự đồng thuận và tín nhiệm của các bên tranh chấp. Chính vì vậy, uy tín cá nhân của trọng tài viên đóng vai trò vô cùng quan trọng trong việc đảm bảo tính hiệu quả và sự chấp nhận của phán quyết trọng tài. Tại VIAC, các trọng tài viên đều là những chuyên gia hàng đầu trong nhiều lĩnh vực chuyên môn khác nhau, không chỉ có kiến thức chuyên sâu mà còn có kinh nghiệm thực tiễn phong phú, được các bên đánh giá cao về năng lực và sự công tâm trong quá trình giải quyết tranh chấp. Vì vậy, khi trở thành Trọng tài viên cần đáp ứng những tiêu chuẩn cụ thể như sau:

- Trước hết là phải có chuyên môn sâu trong một lĩnh vực pháp luật nhất định, từ đó mới có thể xử lý tốt các tình huống tranh chấp cụ thể. Từ kinh nghiệm thực tiễn, đã từng tham gia, xử lý nhiều vụ tranh chấp để hình thành tư duy và năng lực giải quyết vấn đề một cách linh hoạt.
- Một yếu tố rất quan trọng khác là kỹ năng điều hành, điều phối, đặc biệt đối với trọng tài viên – người cần giữ vai trò trung lập và dẫn dắt quy trình một cách khách quan, hiệu quả.

Ngoài ra, cần có kỹ năng nghiên cứu và đánh giá hồ sơ, khả năng phân tích, nhận định vấn đề một cách sâu sắc, cùng với đó là năng lực ra quyết định.

- Về đạo đức, trọng tài viên cần độc lập, vô tư, khách quan, luôn ứng xử theo đúng Bộ quy tắc đạo đức nghề nghiệp, đảm bảo sự công bằng cho các bên.

PGS. TS. Nguyễn Bá Bình: Chia sẻ từ góc độ tại Trường Đại học Luật Hà Nội, nhà trường cũng đã chủ động đào tạo nội dung đạo đức nghề nghiệp trong chương trình học thông qua môn “Đạo đức nghề luật”. Môn học này được thiết kế dựa trên tham chiếu chuẩn mực nghề nghiệp của Việt Nam và quốc tế, giúp sinh viên có thái độ ứng xử văn minh, hội nhập.

Trong bối cảnh hội nhập, liệu VIAC có kế hoạch hay sáng kiến nào để tăng cường hợp tác với các trường Đại học nhằm tạo thêm nhiều cơ hội cho sinh viên được tiếp cận sớm với hơn trọng tài không?

LS. Vũ Ánh Dương: Chúng tôi nhận thức rất rõ vai trò của nguồn nhân lực chất lượng cao trong lĩnh vực giải quyết tranh chấp. Do đó, VIAC luôn chủ động thiết lập các mối quan hệ hợp tác với các cơ sở đào tạo để kết nối lý thuyết với thực tiễn. Với Trường Đại học Luật Hà Nội (HLU), chúng tôi đã phối hợp tổ chức các cuộc thi moot court, tiếp nhận sinh viên thực tập, cũng như giảng viên đến thực tế tại trung tâm để tiếp cận quá trình giải quyết tranh chấp thực tế.

Trong thời gian tới, VIAC và HLU sẽ ký kết thỏa thuận hợp tác chính thức, nhằm thúc đẩy hơn nữa mối quan hệ đồng hành, phát triển bền vững giữa trung tâm trọng tài và cơ sở đào tạo. Đây là bước đi quan trọng để giúp sinh viên không chỉ được đào tạo lý thuyết bài bản, mà còn có cơ hội trải nghiệm môi trường làm việc thực tế, từ đó nâng cao năng lực và sẵn sàng bước vào thị trường nghề nghiệp.

PHẦN HỎI ĐÁP

Câu hỏi 01 (PGS. TS Nguyễn Thị Nga - Phó Trưởng khoa Pháp luật kinh tế, Trường Đại học Luật Hà Nội): Tôi xin chia sẻ và đồng thời, muốn nhận diện vị trí và vai trò của trọng tài, đặc biệt là trọng tài thương mại trong bối cảnh hội nhập sâu rộng của nền kinh tế thế giới và kỷ nguyên mới. Tôi mong muốn rằng vai trò của trọng tài thương mại trong thời gian tới phải được lan tỏa rộng hơn, sâu hơn và cái vị thế phải được nâng tầm. Qua đó, chúng ta có thể nhận diện được vấn đề trong thực tiễn mà cần đến trọng tài, đặc biệt là trọng tài thương mại nhiều hơn, đối với các tranh chấp thương mại. Như thầy Bình đã khẳng định rằng, theo góc độ quản lý Nhà nước, bắt đầu có sự nhìn nhận về trọng tài thương mại cũng ngày càng quan trọng hơn, bao gồm đến lĩnh vực bất động sản.

Tôi đã công tác ở trường Đại học Luật Hà Nội năm thứ 31, trong quá trình giảng dạy thì tôi cũng tham gia hoạt động thực tiễn về tư vấn pháp luật trong lĩnh vực bất động sản đã 20 năm. Có những vấn đề pháp luật chuyên ngành chưa đề cập đến, chẳng hạn như hoạt động giải quyết tranh chấp đất đai không quy định về phương thức giải quyết tại trọng tài, mà chỉ xoay quanh vấn đề hòa giải tại xã/phường, sự tham gia của Ủy ban Nhân dân trong một số vụ việc không có giấy tờ, còn lại đại đa số là giải quyết tranh chấp tại Tòa án. Tuy nhiên trên thực tế, các tranh chấp, đặc biệt là các hợp đồng góp vốn dự án đầu tư, đã áp dụng trọng tài từ rất lâu. Tuy nhiên, về việc nhìn nhận vấn đề này trong pháp luật, đến Luật Đất đai 2024 mới thừa nhận vai trò của

trọng tài trong việc lựa chọn trọng tài thương mại với các tranh chấp có yếu tố thương mại trong lĩnh vực đất đai. Bài dẫn đề của thầy Đại cũng đã điếm qua vấn đề này, ghi nhận tại khoản 5, Điều 236 Luật Đất đai 2024.

Tuy nhiên, một vấn đề đặt ra là làm thế nào để làm rõ tranh chấp có yếu tố thương mại. Lĩnh vực đất đai có tính đặc thù và cũng như thầy Đại đã khuyến cáo, chủ yếu mang tính chất thương mại hơn mang tính chất hành chính. Điều 236 Luật Đất đai 2024 quy định là những tranh chấp có yếu tố thương mại, nếu một tranh chấp như thế này thì có được lựa chọn trọng tài không? Chẳng hạn, các hợp đồng với mục đích kinh doanh, được thực hiện bởi các doanh nghiệp, doanh nhân hoặc cá nhân có yếu tố kinh doanh thì đương nhiên rất dễ xác định. Tuy nhiên, theo quy định Luật Đất đai, có một cơ chế mới là đối với đơn vị sự nghiệp công lập hoặc tổ chức tôn giáo, tổ chức tôn giáo trực thuộc mà sử dụng phần đất cho mục đích kinh doanh thì có thể thuê đất để thực hiện các hoạt động kinh doanh hoặc chuyển đất từ hình thức giao không thu tiền trước đây thành hình thức thuê đất trả tiền hằng năm để thực hiện hoạt động kinh doanh.

Nếu phát sinh tranh chấp trong quá trình hoạt động kinh doanh, thì được lựa chọn trọng tài giải quyết tranh chấp? Nếu chứng minh yếu tố thương mại qua mục đích kinh doanh sinh lời thì rõ ràng mang tính chất thương mại. nhưng nếu nhìn nhận tư cách chủ thể của đơn vị sự nghiệp công lập hoặc tổ chức tôn giáo, tổ chức tôn giáo trực thuộc có đáp ứng để được lựa chọn trọng tài giải quyết tranh chấp không? Đây là một vấn đề tôi băn khoăn trong quá trình nghiên cứu.

Hơn nữa, đối với trường Đại học Luật Hà Nội, ngoài môn Đạo đức nghề nghiệp thì các môn học về kỹ năng, tôi nhận thấy yếu tố về nhận thức, kỹ năng (chung và trong từng lĩnh vực cụ thể) và đạo đức luôn được đưa ra trong bài học đầu tiên và được rèn luyện xuyên suốt qua quá trình của các bài học. Thậm chí, trong quá trình làm bài tập nhóm, các em sinh viên cũng chủ động trong việc đóng vai thuyết trình và có những kỹ năng mềm vô cùng tốt trong việc đàm phán, thương thảo một tranh chấp. Qua đó, tôi cho rằng tại trường Đại học Luật Hà Nội, trong các môn kỹ năng thì áp dụng rất nhiều các kỹ năng mềm và lồng ghép những đạo đức nghề nghiệp.

Bên cạnh đó, yếu tố đầu tiên là sự đòi hỏi về kiến thức chuyên sâu trong các lĩnh vực pháp luật và pháp luật chuyên ngành, đây là một thế mạnh của sinh viên trường Luật. Đặc biệt, các môn kỹ năng thường được xếp vào các chương trình học năm 3, 4 nên các em sinh viên có khả năng vận dụng kiến thức sẵn có vào kỹ năng rất nhanh chóng. Đó là một chút chia sẻ của tôi.

Có lẽ rằng để đẩy lên vị thế của trọng tài trong bối cảnh mới thì cần sự lan tỏa và quan tâm sâu sắc mà đề ngày càng nhận diện được vai trò của phương thức này. Đó là những cảm nhận của tôi về giá trị của trọng tài trong buổi tọa đàm ngày hôm nay, và tôi mong muốn thầy Đỗ Văn Đại và Ls. Lê Nết có thể giải đáp cho băn khoăn vừa rồi.

GS. TS. Đỗ Văn Đại: Trong quá trình tham gia xây dựng Luật Đất đai, tôi cùng anh Lê Xuân Thân - Chủ tịch Hội Luật gia tỉnh Khánh Hòa, Trưởng Chi nhánh VIAC tại Khánh Hòa đã rất tích cực đóng góp ý kiến về vấn đề giải quyết tranh chấp bằng trọng tài. Thực tiễn giải quyết tranh chấp tại VIAC cho thấy, tranh chấp phát sinh từ hoạt động thương mại liên quan đến đất đai thường tập trung ở các dạng hợp đồng chính: (i) Hợp đồng chuyển nhượng dự án; (ii) Hợp đồng cho thuê và (iii) Hợp đồng chuyển nhượng cổ phần trong công ty bất động sản.

Mặc dù từ trước đến nay VIAC đã từng giải quyết các loại tranh chấp này, chúng tôi vẫn đề xuất đưa quy định về trọng tài vào Điều 236 Luật Đất đai, để tránh cách hiểu rằng các tranh chấp này thuộc thẩm quyền riêng biệt của Tòa án Việt Nam. Vấn đề cốt lõi mà chúng tôi trăn trở nhất là: Bộ luật Tố tụng Dân sự hiện hành quy định các tranh chấp liên quan đến quyền đối với bất động sản thuộc thẩm quyền của Tòa án. *Vậy liệu thẩm quyền riêng biệt của Tòa án có loại trừ thẩm quyền của trọng tài hay không?* Thực chất, Điều 236 được xây dựng nhằm làm rõ mối quan hệ giữa thẩm quyền của Tòa án và trọng tài trong nước, không phải để phủ nhận thẩm quyền của trọng tài. Cũng cần lưu ý rằng: Bộ luật Tố tụng Dân sự không loại trừ thẩm quyền của trọng tài Việt Nam, nhưng lại loại trừ thẩm quyền của trọng tài nước ngoài.

Liên hệ với ví dụ mà chị Nga nêu về hợp đồng cho thuê, chỉ cần một trong các bên có hoạt động thương mại, thì trọng tài hoàn toàn có thể có thẩm quyền giải quyết tranh chấp phát sinh từ hợp đồng đó. Ngoài ra, tôi cũng chia sẻ, khi xây dựng số 01/2014/NQ-HĐTP Hướng dẫn thi hành một số quy định Luật trọng tài thương mại, ban đầu cũng từng có dự thảo giải thích rằng quy định về thẩm quyền giải quyết tranh chấp bất động sản chỉ áp dụng để phân định giữa Tòa án Việt Nam và tài phán nước ngoài, không áp dụng để phân định giữa Tòa án và trọng tài trong nước. Tuy nhiên, đoạn giải thích này sau đó không được đưa vào nghị quyết cuối cùng.

Câu hỏi 02 (tại hội trường): *Kính chào các thầy cô, các diễn giả và các bạn sinh viên. Em hiện là luật sư, đã từng tham gia đại diện cho khách hàng trong các vụ việc giải quyết tranh chấp tại trọng tài, đặc biệt là tại VIAC. Trước đây, khi học về trọng tài thương mại, em chỉ được học ở mức rất cơ bản. Trong quá trình hành nghề, em chủ yếu tự học, tự tích lũy kinh nghiệm, chưa có cái nhìn hệ thống và bài bản. Em đang định hướng trở thành một chuyên gia tư vấn trong lĩnh vực này. Trong khi các chương trình nước ngoài có đào tạo chuyên sâu về trọng tài quốc tế, thì em chưa rõ tại Việt Nam, cụ thể là trường Đại học Luật Hà Nội hay các trường tại TP. HCM, có chương trình đào tạo chuyên biệt về trọng tài không?*

LS. Vũ Ánh Dương: Hiện nay, pháp luật Việt Nam không có một quy trình cụ thể hay văn bản hướng dẫn chính thức về việc làm thế nào để trở thành trọng tài viên. Theo quy định, trọng tài viên có thể là trọng tài viên trong danh sách của trung tâm hoặc là trọng tài viên cá nhân.

Tôi cũng xin thông tin rằng, trọng tài viên trong danh sách trọng tài viên VIAC chỉ mang tính khuyến nghị. Điều này có nghĩa là bất kỳ ai không nằm trong danh sách trọng tài viên của Trung tâm vẫn có thể được chỉ định làm trọng tài viên. Trên thực tế thực tiễn giải quyết tranh chấp tại VIAC, vẫn có tỷ lệ trọng tài viên ngoài danh sách, cho thấy cơ hội trở thành trọng tài viên là rất rộng mở.

Về con đường trở thành trọng tài viên, trên thế giới có nhiều viện và trung tâm đào tạo chuyên sâu về trọng tài hiện nay. Tại Việt Nam, trực thuộc VIAC có Viện Nghiên cứu và Đào tạo Trọng tài Quốc tế Việt Nam (VIART) cung cấp các khóa học từ cơ bản, trung cấp, đến nâng cao, giúp các học viên xây dựng nền tảng, lộ trình và mở ra triển vọng nghề nghiệp trong lĩnh vực trọng tài. Tuy nhiên, không phải ai tham gia các khóa học và có chứng chỉ thì đều được VIAC kết nạp vào Danh sách Trọng tài viên khuyến nghị. Bởi lẽ, việc xem xét đưa một cá nhân vào danh sách trọng tài viên không chỉ dựa trên chứng chỉ đào tạo, mà còn phải căn cứ vào một số tiêu chí nhất định. Cụ thể, VIAC sẽ đánh giá tổng thể hồ sơ của ứng viên dựa trên: (i) Uy tín cá nhân và nghề nghiệp;

(ii) Chuyên môn sâu trong lĩnh vực liên quan; (iii) Kinh nghiệm hành nghề thực tiễn; (iv) Trình độ ngoại ngữ và (iv) Phù hợp với lĩnh vực trung tâm cần bổ sung. Chính những yếu tố này là cơ sở để VIAC lựa chọn và mời vào danh sách những chuyên gia thực sự có uy tín và mang tính biểu tượng cao, nhằm đảm bảo chất lượng chuyên môn và hình ảnh của trung tâm trong nước cũng như quốc tế.

***Tuyên bố bảo lưu:**

Nội dung trên đây là phần lược ghi nội dung thảo luận và hỏi đáp tại **Tọa đàm về Xu hướng phát triển của lĩnh vực giải quyết tranh chấp thay thế và triển vọng phát triển nghề nghiệp tại Việt Nam và khu vực**, do Trung tâm Trọng tài Quốc tế Việt Nam (VIAC) và Trường Đại học Luật Hà Nội phối hợp tổ chức ngày 12/09/2025. Tọa đàm thuộc khuôn khổ Chuỗi sự kiện về Giải quyết tranh chấp bằng phương thức trọng tài thương mại – VIAC’s Arbitration Series (VAS) 2025.

Các nội dung trong bản lược ghi này được đưa vào ấn phẩm tài liệu sự kiện với mục tiêu cung cấp thông tin có giá trị tham khảo đối với những người đang hành nghề, đang nghiên cứu và tìm hiểu về phương thức trọng tài thương mại và không có bất kỳ mối liên hệ hay có mục đích nhằm thể hiện ý kiến, quan điểm chính thức của VIAC hay cơ quan, tổ chức nào.

TỌA ĐÀM

XU HƯỚNG PHÁT TRIỂN CỦA LĨNH VỰC GIẢI QUYẾT
TRANH CHẤP THAY THẾ (ADR) & TRIỂN VỌNG PHÁT TRIỂN
NGHỀ NGHIỆP TẠI VIỆT NAM & KHU VỰC

Đơn vị tổ chức

Đơn vị tổ chức

Đơn vị hỗ trợ

Tầng 6 Tòa tháp VCCI,
Số 9 Đào Duy Anh, Kim Liên, Hà Nội

0243 574 4001

info@viac.org.vn

Số 87 Nguyễn Chí Thanh,
Phường Giảng Võ, Hà Nội

0243 835 263

admin@hlu.edu.vn